

—Μωρέ, πῶς εὐρέθηκε τὸ κορίτσι 'ς τὸν τόπο σου ;

Μοῦ ἀποκρένεται ξάστερα :

— Σὰν μ' ἄφησαν οἱ σύντροφοί μου λαθωμένον, ἔλεγα πῶς θὰ πεθάνω 'σὰν σκυλι μὲς 'ς τὴ σπηλιά. Πέρασα μιά 'μέρα καὶ μιά νύχτα χωρὶς φαί καὶ νερό· καρτέραγα τὸ χάρο νὰ μὲ λυτρώσῃ καὶ δυὸ τρεῖς φοραῖς ἔφερα τὸ κουμπούρι 'ς τὸ στόμα, μὰ πάλι ἐδείλιασα—κάλλια νὰ μὴν δείλιαζα! Ἐάφνω ἀκούω περπάτημα τῆ δευτέρῃ αὐγῇ ἔξω ἀπ' τὴ σπηλιά. Θὰ φωνάξω, λέω, καὶ ὅ,τι γίνῃ ἄς γίνῃ. 'Σ τὴν φωνή μου τὴν ξεψυχισμένη ἀποκρίνεται τρομαγμένη φωνὴ κοριτσιοῦ. Ἐκεῖ τοῦ πρόσμενα νὰ ἰδῶ τὸ χάρο νὰ μοῦ πάρῃ τὴ ζωὴ, βλέπω τὴν Κατερίνα ποῦ ἤρχονταν νὰ μοῦ δώσῃ ζωὴ. 'Σ τὴν ἀρχὴ φοβήθηκε, μὰ 'ς ἐ'λίγο ἀναθάρρεψε· μοῦφερε φαί, νερό, πανὶ γιὰ τὴ λαθωμάτιά μου καὶ κάτι ἀλοιφαῖς ἀπ' τὸ χωριό. ἤρχονταν κάθε 'μέρα καὶ μ' ἔβλεπε, ὅταν πῆγαινε 'ς τὴ στάνη. Μ' ἐσυμπόνεσε 'ς τάλήθεια ἢ δύστυχη! Τὴ νύχτα σήμερα ὅτι σφάλισα τὰ 'μάτια, ἀκούω τὸ σημάδι τῆς Κατερίνας δυὸ λιθάρια νὰ χτυποῦν τῶνα μὲ τᾶλλο τρεῖς φοραῖς καὶ πάλι τρεῖς. Κατάλαβα πῶς κάτι κακὸ μῆνυμα φέρνει τέτοιαν ὥρα, μὲ τέτοιον καιρό.—Γιὰ τὸ Θεό, μοῦ λείπει, φεύγα καὶ χάθηκες. Ὁ πατέρας μου σέ ξέρει πῶς εἶσαι ἐδῶ καὶ θάρθη ἀπόψε μ' ἓνα χωροφύλακα νὰ σοῦ πάρουν τὸ κεφάλι.—Νὰ φύγω; πῶς νὰ φύγω, ποῦ δὲν ἔμπορούσα νὰ σείσω τὸ ποδάρι. Αὐτὴ μ' ἐσῆκωσε 'ς τὰ χέρια της καὶ μ' ἔσυρε ὅσο ἔμπορούσε μακριὰ ἀπ' τὸν τόπον ποῦ ἤμουν. Γύρισε 'ς τὴ σπηλιά νὰ πάρῃ ὅ,τι ἔμειν' ἐκεῖ 'δικό μου γιὰ νὰ μὴν τωῦρουνημάδι, μὰ δὲν γύρισε περὶ ἢ δύστυχη.....»

Καὶ ἐνῶ μοῦλεγε αὐτὰ μὲ τρεμουλιασμένη φωνὴ ὁ λαθωμένος ληστής, ἀνοίγει μὲ μιᾶς ἢ πόρτα καὶ ἔμπαινει ὁ Μίλτος. Ποτέ δὲν θὰ ξεχάσω τὴν ὄψιν του. Τὰ 'μάτια ἄγρια, τὰ μαλλιά σηκωμένα, τὰ γένεια του, τὰ χέρια του, τὰ ροῦχὰ του ματωμένα ἀπ' τὸ αἷμα τῆς κόρης του. Ἦτον τρελλὸς σωστὸς τέσσαρες μῆνες. Ὑστερα ἔγεινε καλὰ, μὰ τοῦμεινε πάντα μιὰ μελαγχολία, ὡς ποῦ πέθανε ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια μὲ τὸνομα τῆς Κατερίνας 'ς τὸ στόμα. Ἐμένα μ' ἐλύτρωσ' ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ βάρος ποῦ θὰ εἶχα 'ς τὴ συνειδήσί μου αἰώνια. Τὸ δικό μου βόλι εἶχε πάρῃ μόνον τὸ μανίκι τῆς κάπας. Ἡ Κατερίνα σκοτώθηκε ἀπ' τὸ χέρι τοῦ πατέρα της.

Δ'.

Ὁ ἐνωμοτάρχης κενώσας ἐκ νέου τὸ ποτήριόν του ἤναψε καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ λύχνου τὸ ἐν τῇ φορᾷ τῆς διηγήσεως σβεσθὲν σιγάρων. Ἐ-

σείγησε καὶ ἐσιγῶμεν πάντες βαθέως συγκεκινημένοι ἐκ τῆς φοβερᾶς ἱστορίας. Καὶ ἐν μέσῳ τῆς πενθίμου ἐκείνης σιγῆς ἠκούσθη αἴφνης ὡς τελευταία ἀντήχησις τῶν λόγων τοῦ ἐνωμοτάρχου πέραν ἀπὸ τῆς συστάδος τῶν πλατάνων ἢ γοερά τοῦ νυκτοκόρακος κραυγῇ.

(Ἐν Λειψίᾳ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· Ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἡ κουρὰ ἐτελείωσεν ἐν διαρκεί πανηγύρει, ἐνῶ δὲ ὁ ἄριστος τῶν ἀμῶν τοῦ ποιμνιοστασίου ὠβελίζετο, λαβῶν τὴν καλαύροπα βοσκούτινος, καὶ παρακαλέσας ἕτερον, εἰδήμονα τοῦ τόπου, νὰ μὲ συντροφεύσῃ, ἤρξάμην ἀνερχόμενος τὰς ὀλισθηρὰς τοῦ ὄρους πλευρὰς. Κατηυθύνομην πρὸς τὴν ἀκροτάτην, πρὸς δυσμὰς, κορυφὴν, πέραν τῆς ὁποίας οὐδεμία ἄλλη κορυφὴ ὑπῆρχε. Ὅτε, μετὰ πολλοῦ κόπου, ἄπαξ δὲ καὶ μετὰ τινος κινδύνου ἔφθασα εἰς τὴν ὑψίστην ἐκείνην κορυφὴν, ἐβόησα ἔξαλλος. Το θέαμα εἶναι ἐξοχον, ἀναντιρρήτως δὲ ὑπέρτερον τῆς περιγραφῆς. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐκείνης, αἰρόμενος εἰς ὕψος πεντακισχιλίων ποδῶν, ἐθεώρησα ταυτοχρόνως τὸ Λιβυκὸν καὶ τὸ Κρητικὸν πέλαγος. Τὰ πολυῦμνητα ὄρη τῶν Σφακιῶν ἦσαν ἐγγύτατα ἐμοῦ, ἐντελῶς ὑπὸ τοὺς πόδας μου. Ἐβλεπον τέλος, τὸ πρῶτον τότε ἔστω καὶ πόρρωθεν, τὰ Σφακιά, καὶ τὴν περιβόητον φάραγγα τῆς Σαμαριάς. Ἀριζίχουσα δι' ἀποτομωτάτων καὶ ἀγριωπῶς ἀντιμετώπων ὄρεων χωρεῖ εἰς τὰ βάθη πρὸς τὴν Μεσημβρίαν ἢ μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐπιβλητικὴ αὐτὴ φάραγξ, καὶ τερματίζεται εἰς τὸ ἀπέραντον πέλαγος τῆς Λυβίας. Ἀχαλίνωτος ὄρμας ἐκείθεν ὁ ἄνεμος διασειῶν καὶ πολλάκις ἀποσπῶν τοὺς λίθους. Εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ὅπου ἀγρία ἀκμάζει ἡ φύσις, καὶ τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἀνυπερβλήτου σκηνογραφήματος αἶρεται εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τῆς ἀδιαλείπτου βοῆς τῶν ἀνέμων καὶ τῶν χειμάρρων, τῆς πάλης τῶν στοιχείων, καὶ τῆς ἐντελεστάτης ἀφανείας τοῦ ἀνθρώπου, ἢ περιδεῆς φαντασία τοῦ λαοῦ τάσσει πλανώμενα τὴν νύκτα ἄγρια φαντάσματα, *Καταχαράδες*, ὡς τὰ ἀποκαλεῖ εἰς τὴν γλῶσσάν του ὁ λαός. Ἡ ὄρμη τοῦ ἀνέμου εἶναι τοσαύτη ἐκεῖ, ὥστε δις μὲ ἔκαμψε, τὸ τρίτον δέ, ἀδυνατῶν νὰ ἴσταμαι ὄρθιος, ἐκαθέσθην χαμαί, καὶ στηρίζων τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ βράχου ἐθεώρουν τὸ ἐξοχον πανόραμα. Πρὸς βορρᾶν σπινθηροβόλον ἐκυλίετο τὸ Κρητικὸν πέλαγος, πρὸς μεσημβρίαν μαρμαίρουσα ἠκτινοβόλοι ἢ Λιβυκὴ θάλασσα. Πρὸς δυσμὰς

ἡ Κίσαμος καὶ τὸ εὐάνδρον Σέλινον παρέτασσον κλιμακῆδόν καὶ ἀμφιθεατρικῶς θαυμασίας καλλονῆς βουνά, λόφους καὶ λοφίσκους, ὄμαλους φαινομένους ἐκ τῆς ἀποστάσεως, καὶ συγχεομένους, ὡς ἐνιαῖον ἐπίπεδον, μετὰ τῶν χλοερῶν τῆς ἐκτάσεως ἐκείνης κοιλάδων. Ἐγγὺς ἐμοῦ τὰ Σφακιά ἐφαίνοντο προκαλοῦντα, διὰ τῆς ἀγριωπῆς αὐτῶν φύσεως, τοὺς κεραυνοὺς τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις πόρρωθεν μόνον τὰ θεωρεῖ, καὶ διὰ τῆς ὑπερφανίας τῶν ὄρεων τῶν ὑπεμφαίνοντα τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀδουλώτων τέκνων τῶν. Πέραν πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἐκ τοῦ γλαυκοῦ κόλπου τῆς θαλάσσης ἀνεπήδα ἡ Γαῦδος. Ἐκεῖ μακρὰν πρὸς βορρᾶν, λευκὴ γραμμὴ συγγέεται συναπτομένη πρὸς κυανοῦν τι σημεῖον λαμπυρίζον. Εἶναι τὰ Χανία, μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Σούδας. Ἐμπροσθεν ἐμοῦ διαγράφεται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους ἀδιόρατος γραμμὴ, τὸ περίφημον *Ξυλόκαλο*, καὶ ἡ πρὸς τὴν φάραγγα τῆς Σαμαρῆς ἀγούσα ἀτραπός. Ὑπεράνω φαίνεται τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ὀμαλοῦ· κατωτέρω φαίνονται οἱ Λάκκοι, καὶ τὰ ἐπὶ τῶν Ριζῶν γραφικώτατα καὶ ἡρωσότα χωρία. Κατωτέρω ἐστὶ διαφαίνεται τὸ χωρίον Ἀλικιανόν, ἐν μέσῳ τοῦ δάσους τῶν πορτοκαλλεῶν του. Εἰς τὸ βάθος, ὑπὸ λόφων περιφρασσομένη, ἐκτείνεται ἡ ὠραία τῆς Κυδωνίας λεκάνη, καὶ ὅπου τερματίζεται αὕτη πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἀρχίζει ἀτελείωτον τὸ κυανοῦν πέλαγος. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης ἐθεώρησα τὴν ἀγριωτέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν μᾶλλον ἡμερον φύσιν. Γυμνοὺς βράχους ἀπροσπελάστους, κορυφὰς ὑπὸ χιόνος στεφομένης, φάραγγας ἀγρίας καὶ ἀδιαβάτους, θαλάσσας ἀπωτάτας καὶ ἐρημονήσους, πόλεις κατφυκημένας καὶ ἀκμαζούσας, πεδία εὐφορα καὶ κοιλάδας γονίμους, ἀγρίαν φύσεως ἀκμήν, καὶ ἀνθρωπίνης καλλιέργειας ἐπίδοσιν. Τεσσάρων ἐπαρχιῶν, τῆς Κυδωνίας, τῆς Κισάμου, τοῦ Σελίνου καὶ τῶν Σφακιῶν ἔβλεπον ἐκεῖθεν τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, τὰς κοιλάδας, τοὺς λόφους, τὰς κώμας, καὶ τὰ χωρία. Πέραν τοῦ Λιθουκοῦ πελάγους ὁ ὀφθαλμὸς ἀνεζήτει τὴν Ἀφρικὴν. Ἐκεῖθεν τοῦ Κρητικοῦ πελάγους τὸ βλέμμα ἀνεζήτει τὰς Κυκλάδας, καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου.

Ἀχθόμενος ἀφῆκα τὸ ὑπερύψηλον ἐκεῖνο σημεῖον, καὶ ἐβάδισα πρὸς ἄλλην χαμηλοτέραν κορυφήν, ἐγγύτατα τοῦ ποιμνιοστασίου ἐγειρομένην. Ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε τότε νὰ δύσῃ. Ἐκαθέστην ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς κορυφῆς θεωρῶν τὸ ἀνέκφραστον ἐκεῖνο πανόραμα, καὶ τὸν ὑπόχρυσον δίσκον τοῦ ἡλίου ἐτοίμου νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ Μῦλαι ἢ Γραμβοῦσαι νῆσοι, προσπεφυκυῖαι οἰονεὶ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βαθμιαίως ταπεινουμένου ἀκρωτηρίου τοῦ Κωρύκου, ἐφαίνοντο ἐπιπλέουσαι ἐν μέσῳ τοῦ γλαυκοῦ πόντου ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ ἡλιακοῦ κύματος ἀφ' ἐτέρου.

Ἡσυχώτεροι ἔπνεον τὴν ὠραν ἐκείνην διαπόνται αὔραι. Γαλήνη ἀνέκφραστος ἐπεκάθησε μαλακῶς ἐπὶ τῆς φύσεως, καὶ ἀσθενέστερος ἐξέπνεε βαθμηδὸν ὁ βόμβος τοῦ πτερωτοῦ ἐντόμου, ὅπερ, ἱπτάμενον τῆδε κακείσε, εἶχε συστείλει τότε τὰ πτερύγια αὐτοῦ, καὶ ἔσπευδε νὰ ἀναζητήσῃ τὸ νυκτερινὸν καταφύγιον. Ἐν ὑπεράτῃ καὶ ἀνεκδιηγήτῳ μεγαλειότητι ἠφανίσθη ἐντὸς τοῦ ὠκεανοῦ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἡμέρας. Εἶχε μεγεθυθῆ κατὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ ὁ φωτοβόλος ἀναξ, καὶ εὐρύων τὸν δίσκον του ἐφαίνετο ἐλεῶν τοὺς θνητούς, καὶ ἐπιτρέπων αὐτοῖς, μόνον κατὰ τὴν ὠραν ἐκείνην, νὰ στηρίξωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰ θνητὰ ὄμματά των. Ὅτε τὰ σκότη τῆς νυκτὸς ἐπεκάθησαν ἐπὶ τῆς φύσεως ἐπανήλθον εἰς τὴν καλύβην, ἔνθα ἔμελλον νὰ διανυκτερεύσω.

Ἡ ὠρα τοῦ δείπνου εἶχεν ἐπιστῆ, καὶ ὑπὸ τὴν χαμηλὴν καλύβην ἐκαθέστημεν πάντες ἀναμῖξ. Ἡ Κρητικὴ δημοκρατία, ἡ μᾶλλον ἡ Ἑλληνικὴ φύσις οὐδεμίαν στέργει προθύμως διάκρισιν. Ἐὰν πάντες δὲν ἡμεθα ἴσοι, τοιοῦτοι ὅμως ἐθεωρούμεθα, τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ὁμολογῶ, ὅτι μὲ ἠῦφραινεν τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο τῆς ἰσότητος, τὸ οὐδαμῶς ἐν τούτοις ἀποκλείον τὸν σεβασμὸν, ὅσακις ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ. Τῇ βοήθειᾳ τῶν δακτύλων ἰδίως διεμελίσθη ὁ ἀμνός, ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ὁποῖο ἀπέμεινον μετὰ μικρὸν τὰ θλιβερὰ λείψανα τῶν ὄστων, ἅτινα μακαρίως ἀπεγεύοντο περαιτέρω οἱ μολοσσοί. Ὁ ἀσχὸς τοῦ οἴνου περιῆλθε πολλακίς τὰ στόματα τῶν συνδαιτυμόνων, ὅτε δὲ ἡ ἐρευνηθεῖσα ὠμοπλάτη προεῖπεν ἀγαθὰ τὰ σημεῖα, καὶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ οἴνου ἐπέτεινον τὴν εὐθυμίαν, ἡχηρὸν ἐβρόντησε τὸ ἄσμα ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ὀρεσιβίων βοσκῶν, ὧν οἱ πρεσβύτεροι εἶχον πολεμήσει εἰς τὰς τελευταίας ἐπαναστάσεις, οἱ δὲ νεώτεροι προηλείφοντο διὰ τὰς μελλούσας. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνάγκη νὰ παρατηρήσω, ὅτι τῶν ἀσμάτων ἡ ὑπόθεσις ἦτο γνησίως πολεμικὴ. Ὁ δημοτικὸς ποιητὴς ἀφηγεῖτο τὴν πανστρατιᾶ εἰσβολὴν τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὰς φάραγγας τῶν Σφακιῶν, καὶ τὸν ὄλεθρον ὃν κατήγαγον οἱ ὄρειοι ἀποκλείσαντες καὶ κατακόψαντες τοὺς Τούρκους. Καθόσον τὸ ἄσμα προύχρωι ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐπετείνετο, εἰς τὸ τέλος δὲ κατέστη ἀχαλίνωτος. Ἐμπεπνευσμένοι ἀνεπήδων οἱ βοσκοί. Πᾶσα λέξις καὶ πᾶς στοχασμὸς τῶν τέκνων ἐκείνων τῆς φύσεως παρῆχέ μοι καὶ μίαν, πρὸς ταῖς ἄλλαις, ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμῶ πλειότερον τοὺς Κρήτας, καὶ νὰ θαυμάζω τὸν ἀδαπάνητον καὶ ἀπερίγραπτον πατριωτισμὸν των, ὃν τὸσακίς διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἐπιστοποίησαν οἱ ἀπαράμιλοι Κρήτες. Ἐὰν ἐκεῖ που ἦτο δυνατόν νὰ πῆρχε σταθμὸς Τουρκικὸς, νομίζω ὅτι θὰ εἶχομεν σκηνάς. Ἐχαιρον οἱ Κρήτες ἐπὶ τῇ βεβαι-

ὡσει τῆς ἀγαθῆς φήμης, ἧς ἀπολαύουσι, καὶ ἡ ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσία ὀδοιπόρου ἐκ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος προερχομένου, καὶ δὴ τῶν Ἀθηναίων, ἐξῆπτε τὰ πατριωτικώτατα τῆς ψυχῆς των αἰσθήματα. Ἐξετίμησα ἰδιαζόντως τὴν ἀγαθότητα τῶν ξενιζόντων με, τὴν ἀνεπιτήδευτον εἰλικρίνειαν, τὴν θέλγουσαν παρρησίαν, τὸ ἀβίαστον τοῦ ἤθους τῶν ὑποδεεστέρων πρὸς τοὺς προΐσταμένους, καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἡ προσταγὴ εἶναι τι ἄγνωστον ἐν Κρήτῃ. Τὰς σχέσεις πάσας διέπει ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός, ἡ δὲ γνώσις, ὅτι ἡ τραχύτης τοῦ ὕφους θὰ προκαλέσῃ ρῆξιν καὶ βεβαίαν παρακοὴν συνέχει τὸν τυχὸν βίαιον, καὶ ὑπαγορεύει καὶ κανονίζει μελιχωτέρας τὰς ποικίλας πρὸς ἀλλήλους σχέσεις, εἰς οἰανδήποτε οὔτοι καὶ ἂν ἀνήκωσι τάξιν.

Ἐλλείπει ἐλαίου ἀπεσβέσθη ἐνωρίτατα ἡ μόνη ἀσθενὴς λυχνία, ἡ ἀμυδρὸν φῶς καὶ πολὺν καπνὸν σκορπιζούσα ἐντὸς τῆς καλύβης. Ἡ σελήνη ἔμελλε βραδέως νὰ ἐγερεθῇ, οὕτω δὲ ἐκόντες ἄκοντες ἐμείναμεν εἰς τὸ σκότος. Οἱ καταπεπονημένοι ποιμένες, περιβληθέντες τοὺς μαλλίνους αὐτῶν ἐπενδύτας, ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ μετὰ μικρὸν ἐκοιμῶντο ὕπνον βαθύτερον καὶ τοῦ τοῦ συμπατριώτου των Ἐπιμενίδου. Εἰς ἐμὲ εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ παρασκευάσωσι πρόχειρον τι στρώμα, ἀλλ' ὅ,τι ἐκώλυέ με νὰ κοιμηθῶ δὲν ἦτο ἡ ἔλλειψις στρωμνῆς, ἀλλὰ τοῦ ὕπνου ἐντελής ἀπουσία. Μόνος, ἐν μέσῳ τῶν κορυφῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων, ἠγγρύπησα δι' ὅλης τῆς νυκτός, ποδῆρη βαρὺν φέρον μανδύαν, καὶ κινούμενος ἰσχυρῶς ὁσάκις ἡ δριμύτης τοῦ ψύχους ἐνάρκου τὸ σῶμά μου. Ἐν μέσῳ τῆς ἐντελεστάτης ἐκείνης ἐρημίας, ἡ σιωπὴ ἦτο ἀπόλυτος. Κωδωνίσκου ἤχος, ἀπὸ τῆς μάνδρας ἐνθα ἠυλιζόντο τὰ πρόβατα, ἠκούετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν. Ἡ ἔνδειξις ὑπαρχούσης ἐκεῖ που ζωῆς ἀπέσπα τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὰς σφαίρας εἰς ἃς ἐπόθει νὰ πλανηθῇ, καὶ ἀπὸ τὰς σκέψεις ἃς ἐνέπνεε ἡ θέσις ἐκείνη καὶ ἡ ὠρα. Σκια τὴν διεγράφετο ἐπὶ τοῦ βράχου, καὶ ὅτε μὲν μεγεθυνομένη καὶ ἄλλοτε σμικρνομένη ἤφρανετο πάλιν ἐντὸς προεξοχῆς τινὸς τῶν ἀποτόμων πλευρῶν. Ἦτο ὑποζυγιὸν τι ζητήσαν νὰ ἀλλάξῃ κοίτην. Ὁ ἡμικοιμώμενος μολοσσὸς ἐνέτεινε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ· ὑλάκει ὑποκώφως, ἀλλὰ βεβαιούμενος, ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸς ἠπέλει τὴν ποιμνὴν ἐπανεπιπτεν εἰς τὸν ἀμφίβολον καὶ ἀσταθέστατον ὕπνον του. Καθόσον παρήρχοντο αἱ ὠραι ἔδυσον ἀλληλοδιαδόχως οἱ ἀστερισμοί, καὶ νέα ἄστρα διεδέχοντο τὰ ἀποκρυβέντα ἤδη. Πυκνοτέρα ἀπέβαιναν ἡ δρόσος, τὸ ψῦχος δριμύτερον, προάγγελος δὲ τῆς Ἡοῦς ἐπέπνευσε μετὰ μικρὸν αὐρα θωπευτική. Ἡ Ἀνατολὴ ἐβάφη ὑπέρυθρος, ἡ Ἡὸς

ἐπεφάνη, ἠλλοιώθησαν τὰ χρώματά της, καὶ ὑπόχρυσον γαλακτώδες χρῶμα διεδέχθη τὸ ρόδιον τῆς Αὐγῆς. Οἱ βοσκοὶ ἀφυπνίσθησαν. Ἡλευθέρωσαν ἀπὸ τῆς μάνδρας τὰ ποιμνία, ἐπισκόπησαν προχείρως αὐτά, καὶ ἀναλαβόντες τὴν καλαύροπα ἐτράπησαν μετὰ μικρὸν ἄδοντες εὐθύμως πρὸς τοὺς ὄρους τὰς κορυφάς. Οἱ περισσοὶ ἐξεπέμφθησαν ἐν τάχει ὅπως κομίσωσιν ἀπὸ ἀπωτέρας τινὸς κορυφῆς ἐντὸς σάκκου μαλλίνου χιόνα δι' ἧς ἐπλύθημεν προχείρως. Ἐνῶ ἐπίνομεν γάλα, ἠμίπηκτον ἐκ τοῦ πάχους καὶ τῆς χιόνος, ἦν ἐθέσαμεν ἐντός, ὁ πρεσβύτερος τῶν ποιμένων ἐλθὼν παρεκάλεσεν ἡμᾶς ν' ἀναβάλωμεν ἐπ' ὀλίγας ὠρας τὴν κάθοδον ἡμῶν, ἵνα λάβῃ καιρὸν νὰ μᾶς ξενίσῃ πλουσιώτερον, ὡς ἐπεθύμει. Ἐδέχθημεν νὰ φύγωμεν περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἡ εἰλικρινὴς ὁμῶς προαίρεσις του οὐδὰμῶς ἔχρηξε μαρτυρίας πειστικώτερας. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐπεφάνησαν οἱ ποιμένες ὀδηγοῦντες, μετὰ τὴν πρωϊνὴν βοσκήν, τὰ ποιμνία εἰς τὸ ποιμνιοστάσιον. Ἐντὸς ἐπιμελῶς κασσιτερωμένου λέβητος ἤρχισαν ἀμέλγοντες τὰ πρόβατα· ὁ λέβητος ἐτίθετο παραχρῆμα ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ μετὰ μικρὸν ὁ ὠραῖος κρητικὸς τυρὸς ἦτο ἐν τῷ παρασκευάζεσθαι. Αἱ ποιμνικαὶ ἐκείναι σκηναί, καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀπουσίαν τῶν ποιμενίδων, ἐνεῖχον ἀνέκφραστον βουκολικὸν γόητρον, οὐχὶ δ' ἄνευ αἰσθήματος τινὸς μελαγχολίας ἔτεινον πρὸς ἀποχαιρετισμὸν τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς βοσκούς, ἐπιμένοντας νὰ μὲ φιλοξενήσωσιν ἔτι εἰς τὴν εὐτυχῆ καλύβην, ὅπου, ἀντὶ τῆς χλιδῆς καὶ τοῦ πλοῦτου, ὑπῆρχεν εἰλικρίνεια καὶ χαρὰ ἀντισταθμίζουσα πᾶσαν βιωτικὴν τρυφήν, καὶ οἰανδήποτε πλοῦτου ἀπόλαυσιν. Μικρὸν μετὰ μεσημβρίαν ἐφερόμεθα, κατερχόμενοι ἤδη, τὴν αὐτὴν ἐπικίνδυνον ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀτραπὸν, ἦν ἐπιπόνως εἶχομεν ἀνέλθει τὴν προτεραίαν.

Παρὰ τὴν ἀνυπόφορον θερμότητα τῆς ὠρας, εἰς τὰς ὀρεινοτάτας ἐκείνας περιοχὰς ἐκράτει εὐκραεστάτη θερμοκρασία. Ἐνίοτε γιγαντιαία σκιά ἐξηπλοῦτο καθ' ἅπαν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ ὄρους ὅπερ παρήλαυον. Ἡ σκιά ἐκινεῖτο· ἔτρεχεν, ἐφρευγεν, ἠφρανετο, καὶ αἱ πρὸς στιγμὴν καλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ νέφους ἠλιακαὶ ἀκτῖνες ἐχρύσουν ἐκ νέου τὰς ὄξεις καὶ ἀπροσίτους τοῦ ὄρους κορυφάς. Μεγαλοπρεπέστερον κατὰ πολὺ ἦτο τὸ φαινόμενον τῆς καταλαβούσης ἡμᾶς ὀμίχλης, ἐξορμώσης βραδέως ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν φαράγγων, καὶ ἠρέμα ἀνερχομένης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰς ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας ὑψίστας κορυφάς. Τὸ πᾶν τότε ἐκαλύπτετο ἐντὸς ἀδιαπεράστου σινδόνος ὑπολευκοῦ καὶ ἐλαστικῆς, ἀδιαλείπτως ἐκτεινομένης, καὶ καταλαμβανούσης ἀδιαλείπτως τὰς πέριξ ἐκτάσεις. Ἀστραπὴ φωτίζει αἴφνης τὸν οὐρανὸν ἀκούεται ἡ βροντὴ, καὶ τὸν πυριφλεγῆ καὶ σκολιὸν

αὐτοῦ δρόμον διαγράφων ὁ κεραυνὸς σχίζει τὴν φύσιν εἰς τὴν ἀπόστασιν. Δεινῶς ἀντηχεῖ ἡ φάραγξ ἐκ τοῦ σμερδαλέου ἤχου. Νέφη σωρεύονται ὑπεράνω ἡμῶν, καὶ ἡ στήλη τῆς βραδέως ἀνερχομένης πάντοτε ὁμίχλης προσεγγίζει ἥδη τὰ μετέωρα νέφη, σχηματίζουσα κλίμακα κινήτην μεταξύ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Προάγελοι ραγδαίου ὑετοῦ, σταγόνες ἀραιαὶ πίπτουσιν ἐφ' ἡμῶν φωτίζεται ἐκ νέου ὑπὸ τῆς ἀστραπῆς ὁ οὐρανός, βρέμει ἡ βροντὴ, καὶ τὰ μεστὰ στέρνα τῶν νεφῶν ἐκχέουσι τοὺς ὄμβρους των ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐξηγάγομεν ἐν τάχει τοὺς μακρὰς ἡμῶν, καὶ συσταλέντες ἐπὶ τῶν ἵππων μας ἀνεμένομεν νὰ παρέλθῃ ὁ ἀπροσδόκητος κατακλυσμός. Τὸ θέαμα ἦτο ἀνεκφράστως θαυμάσιον. Ἐνῶ ἐγγύτατα τῶν κεφαλῶν μας ἐπεκάθητο μολυβδόχροα νέφη, ἡ ἀδιαλείπτως γιγαντούμενη ὁμίχλη κατεκάλυψε τὸ πᾶν, καὶ πυκνούμενη βαθμιαίως ἀπέκρυψε μετὰ μικρὸν τὴν φύσιν, καὶ τὸν δρόμον αὐτὸν ἐφ' οὗ ἐβαίνομεν. Ἀνεστείλαμεν τοὺς ἵππους, καθόσον ἡ ἀτραπὸς ἦτο ἐπικίνδυνος, κάταθι δ' αὐτῆς, ἔχαινον ἄβυσσοι. Τὸ ὕδωρ, χειμάρρου δίκην, ἔρρεεν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐκβάλλον εἰς τοὺς πόδας. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐπιφαίνεται εἰς τὸ στερέωμα ὁ ἥλιος. Σχίζων τὰ τεφρόχροα νέφη, ἀραιῶν τὴν ὁμίχλην τῆς γῆς, διαλύει βραδέως τὸ μολυβδινὸν ἐπίστρωμα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σκορπίζει ἐπὶ τῆς λουστθείσης φύσεως τὴν χαρὰν καὶ τὴν γοητείαν. Στίλβουσι τῶν ὀρέων αἱ κορυφαί, ἀκτινοβόλοι φαίνονται οἱ δροσοστάλακτοι κλάδοι τῶν δένδρων, καὶ χρώματα ποικίλα ὑποτρέμουσι φαινῶς ἐντὸς τῶν ὑγρῶν ἐκείνων κρυστάλλων, ἐφ' ὧν θλάται τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Βαδίζοντες ἐν σπουδῇ προσεπελάσαμεν τὴν ἀπωτάτην τοῦ Θερίσου περιοχὴν, ἀλλ' ὁ πρὸς στιγμὴν ἠττηθείς ὁμίχλώδης γίγας τανύει τοὺς γιγαντιαίους αὐτοῦ πόδας, καὶ μετὰ τὸ πέλμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἄρχεται πάλιν περιάγων τὸ κοῦφον αὐτοῦ καὶ πλάνον βᾶδισμα ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐντὸς νεφέλης καλυπτόμεθα πάλιν, καὶ ἡ ἐπιφανείσα φύσις ἀποκρύπτεται ἐκ νέου. Τὰ περίξ ἡμῶν βουνὰ φαίνονται γίγαντες ὑπερφυσικοί. Μαλακῶς περιβάλλει εἰς τοὺς ἄβρους κόλπους του καὶ διὰ μυρίων περιελίσσει στροφῶν τ' ἀντικείμενα πάντα τὸ νεφελώδες ἐκεῖνο, τὸ ἐλαστικόν, τὸ δτὲ πυκνούμενον καὶ ἄλλοτε ἀραιούμενον, τὸ ἐλαφρόν, τὸ εὐκαμπτον, τὸ ἠδονικὸν ἐκεῖνο καὶ μεθυστικὸν νέφος. Ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτοῦ διατρίβοντες ὑπελαμβάνομεν μετεώρους ἡμᾶς αὐτούς. Ἀνεστείλαμεν καὶ πάλιν τὸ βῆμα ἡμῶν, ἄχρις οὗ ἡ διασταλεῖσα ὁμίχλώδης νεφέλη συνεστάλη ἐκ νέου, καὶ ὑπὸ ἡρέμου πνεύματος διαχθεῖσα ἐλύθη μετὰ μικρὸν εἰς ἀδιοράτους ἀτμούς. Ἐπεφάνησαν τότε αἱ ὠ-

ραῖαι κοιλάδες, τὰ ἀμφιθέατρα τῶν ὀρέων καὶ τῶν λόφων, τῆς θαλάσσης τὰ ἀκρωτήρια καὶ τὰ γλαυκὰ ὕδατα. Εὐδία ἐντελής διεδέχθη τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν, καὶ εἰς τὸ ἀκαριαῖον φῶς τῆς ἀστραπῆς ὑπεκατέστη τοῦ ἡλίου τὸ συνεχές καὶ ἄπλετον φῶς. Ἡδονικωτέρα ἐφέρετο ἐπὶ τῆς φύσεως ἡ εὐωδία τῶν φυτῶν, καὶ τὰ ἀρώματα τῶν ἀνθέων καὶ τῶν θάμνων γλυκύτερον ἐπηρέαζον καὶ ἐκοίμιζον τὰς αἰσθήσεις. Ἄγνη, στίλβουσα, ἀπαστράπτουσα ἐπεφάνη ἡ φύσις, νέον περιβληθεῖσα κάλλος μετὰ τὴν βροχὴν, καὶ νέαν ἀνεκφράστον γοητείαν. Τὴν ἐθαύμασα ἀπαξ ἔτι ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν περίξ τοῦ Θερίσου ὑψωμάτων, καὶ κατεβέβηθην εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο καὶ τὸ κάλλος τῆς φύσεως καὶ τῆς τοποθεσίας. Δροσερὰν εἰσπνέων τὴν αὔραν, τὰ ὄρη, τοὺς λόφους, τὰς κοιλάδας, τὰ μικρὰ δάση, τὰς φυτείας, τὴν θάλασσαν, τὸν οὐρανὸν ἀποθαυμάζων, συναρπάζεται τις ἐκεῖ καὶ αἰσθάνεται ἄγνωστον καὶ ἀπροσδιόριστον αἴσθημα εὐδαιμονίας μεταρσιοῦν τὴν πάσχουσαν αὐτοῦ ψυχὴν. Καίτοι ἐν τῷ κόσμῳ, λησμονεῖ τις τὸν κόσμον καὶ ἑαυτὸν. Ἄγνωστος ἀλλ' αἰσθητὴ παραμυθία ἀνακουφίζει τὴν τεταλαιπωρημένην ὑπαρξίν, καὶ ἡ λήθη τῶν ὀδυνῶν τῆς ζωῆς ἐπέρχεται ὡς ἀκολούθημα τῆς γοργῆς καὶ ἰσχυρᾶς ἐκείνης ἀπὸ τῆς φύσεως ἐντυπώσεως. Ὅταν τοποθεσία τις τοιαῦτα ἐμπνέη αἰσθήματα, εἶναι ἀναντιρρήτως ἐξοχος, τοιαύτην δὲ εὖρον καὶ ἐξετίμησα τὴν ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Θερίσου θῆαν καὶ τὴν φύσιν, ἣν μετὰ κόπου καὶ λυπούμενος ἐγκατέλειψα.

Μετὰ μικρὸν ἐφθασα εἰς Θερίσον, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀφίχθην εἰς τὰ Χανία.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΣΗΥΡΙΑΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἐλλιου.

Μετὰφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΔ'.

Σφόδρα ἀγωνιώδης εἶνε ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἐπὶ ἀναισθητῶν χαρακτηριστικῶν παρακολουθοῦμεν τὴν ἐπάνοδον τῆς ζωῆς, ὅτε διανοιγνεται οἱ ὀφθαλμοί, τὸ δὲ βλέμμα ἔχει τὴν ἀόριστον ἐκείνην ἔκφρασιν, ἥτις δεικνύει ὅτι ἀποῦσα εἶνε εἰσέτι ἡ μνήμη.

Ὁ Τζίλφιλ ἔτρεμεν ἐκ χαρᾶς βλέπων τὴν μεταβολὴν ταύτην ἐπερχομένην ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Δικατερίνης. Ἐκλινεν ἐπ' αὐτῆς τρίβων